

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

לישת מאכלים במשקה בשבת

(ק"מ א') **איתמר**, חרדל שלשו מערב שבת, למחר (בשבת) - אמר רב: ממחו (מערבו במים או יין) בכלי (שנחשב שינוי), אבל לא ביד (שממחו טוב יותר). ושמואל אמר: ממחו ביד (שאינן זה דרכו בחול), ואינו ממחו בכלי. (ומסיק) אמר מר זוטרא: לית הלכתא ככל הני שמעתתא, אלא כי הא דאתמר:
חרדל שלשו מערב שבת, למחר (בשבת) ממחו בין ביד בין בכלי. ונותן לתוכו דבש. ולא יטרוף (כדרך שטורפים ביצים בקערה בכף, דרך טריפה שמכה בכוח), אלא מְעַרְב (בנחת).
שחליים (כרישים. והיו שוחקים אותם במים) ששחקן מערב שבת, למחר נותן לתוכן שמן וחומץ, וממשיך (ונותן) לתוכן אמיתא (נענע). ולא יטרוף (בכוח) אלא מְעַרְב (בנחת).
שום שריסקו מערב שבת, למחר נותן לתוכו פול וגריסין. ולא ישחוק, אלא מְעַרְב (בלבד).

שיטות הראשונים

חרדל שלשו, למחר ממחו בין ביד בין בכלי: הקשו הראשונים, **שבירושלמי** אמרו דהאי מאן דשחיק תומא, כד יהיב משקין, חייב משום לש. ומשום כך כתב **בספר התרומה**, דתלמוד דידן מיירי כשנתן מים מערב שבת? וכן דעת **סמ"ג וסמ"ק**. אמנם **הרי"ף ורא"ש** פסקו שנתנית משקה אינה חשובה גיבול (וכדעת רבי יוסי ברבי יהודה), ולכן מותר לתת משקה בתחילה בשבת, ולערבו אח"כ בדרך שינוי, כגון באצבעו או בכלי עצמו לנערו (וסוברים דתלמוד דידן פליג אירושלמי). **והשו"ע**³ סתם **כרי"ף ורא"ש**, ובשם ויש אומרים כתב **כספר התרומה**.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכא)

טו. חרדל שלשו מערב שבת, למחר יכול לערבו הן ביד הן בכלי ונותן לתוכו דבש ולא יטרוף לערבו בְּכָף (משנ"ב: צריך לומר: בכח), אלא מְעַרְבֵהוּ מְעֻט מְעֻט.
טז. שחלים (פי' שחלים בערבי תכא לשא"ר וגלע"ז קרישין) שְׂדֵכֶן מְעַרְבֵהוּ שבת, למחר נותן יין וחמץ ולא יטרוף, אלא מְעַרְבֵהוּ. וכן

1. משנ"ב (סי' שכא, ס"ק נח ושער הציון). וראה ב"ח (או"ח שכא, טז).
2. וכתוב בתרומת הדשן (סימן נ"ג) שטעמו משום שסובר דקיימא לן כרבי לגבי רבי יוסי ב"ר יהודה, דסבר נתינת מים או שאר משקין זהו גיבול. ולכך כי יהיב משקה מבעוד יום כבר מגובל הוא בחול, ומאי דערב תו בשבת אין קפידא, רק שלא יטרוף. אבל אי יהיב משקה בשבת, אנתנית משקה הוא דמחייב, ולא מהני מידי אי ממחו אחר כך דרך שינוי.
3. או"ח שכא, טו-טז. כתב המשנ"ב (ס"ק נח) על פי האליה רבה ופרי מגדים, שלדעה זו אפילו אם לא נתערבו במים או יין קודם השבת, ונילוש החרדל רק מתמצית לחותו, אפילו הכי שרי לערב המשקה, ואע"ג דהוא בר גיבול. אמנם בבית הל"ל (ד"ה יכול) כתב דצע"ג איך התירו חז"ל עצם הגיבול שהוא איסור דאורייתא, ע"י השינוי המועט הזה, שאינו טורף בכח! ולכן כתב דלא כוותייהו, אלא מיירי שלש כבר בערב שבת, ובשבת מוסיף עליו משקה ועושה אותו יותר רך. ואין זה מיקרי לישא. וכשטורף בכוח, אסור דדמי ללש. וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם. ואם כן אפילו נתן מים מבעוד יום, כל זמן שלא לש אסור ללוש אח"כ בשבת. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כב, יב). רי"ף (סז ב בדפיו). רא"ש (כד, ג). סמ"ג (לאוין סה). סמ"ק (סי' רפב). התרומה (סי' רכ). וראה מרדכי (סי' תלג). והגהות מיימוניות (פרק כב, אות מ).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שום שדכו מערב שבת, למחר נותן פול וגריסין ולא יטרף, אלא מערב. **הגה:** ויש אומרים דלא יערב בכף, אלא ביד (אור
זרוע ומרדכי סוף פרק תולין). ויש אומרים דהא דשירי לערב משקה בחרדל דוקא שנתנו מבעוד יום, אבל בשבת אסור
לית משקה בחרדל או בשום, הכתובים, משום לש.
הגה: ואם נתן האכל תחלה ואחר כך החמץ או היין ומערבו באצבעו, שרי דהוי שנוי כמו בשתייתא דלעיל. וכן נוהגין להתיר על ידי שנוי;
ומקום שדרכו לעשות כך בחל, יתן בשבת החמץ תחלה ואחר כך האכל.

עשיית אנומלין בשבת ואלונטית

(קל"ט ב') **משנה:** (4) ועושין אנומלין בשבת (באיזו כמות שירצה). (2) רבי יהודה אומר: בשבת (עושה רק) בכוס. ביום
טוב בלגין (כד, וגדול מכוס). ובמועד בחבית. (3) ר' צדוק אומר: הכל לפי האורחין (או שמתייחס למועד וחולק על רבי
יהודה. או בין בשבת בין ביום טוב⁴).

(ק"מ א') **תנו רבנן:** עושין אנומלין בשבת, ואין עושין אלונטית (שאינה למשקה צמא). ואיזו היא אנומלין, ואיזו היא
אלונטית? אנומלין - (תערובת) יין ודבש ופלפלין. אלונטית - (תערובת) יין וישן ומים צלולין ואפרסמון, דעבדי לבי
מסותא למיקר (לצנן לאחר המרחץ, ודוגמת רפואה).

שיטות הראשונים

עושין אנומלין: פסק **רמב"ם** כתנא קמא, שעושים אנומלין בין במועד בין בשבת, באיזו כמות שרוצה. וכן פסק
השו"ע⁵.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכא)

יז. מתיר לעשות יינומלין, שהוא יין ודבש ופלפלין, מפני שהוא לשתייה; ואין עושין אלונטית, שהוא יין וישן ומים
צלולים וישמן אפרסמון, שהוא לרפואה.

שריית חילתית

(ק"מ א') **משנה:** אין שורין את החילתית (צמח חריף) בפושרין (כדרך שהיו עושים לחולי לב לרפואה). אבל נותן
(חילתית) לתוך החומץ (ומטבל בו מאכלו⁶).

איבעיא להו: שרה (חילתית בפושרים) מאי (על איזה איסור עבר)?

(ומסיק, איסורו) מדרבנן, שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

4. פיה"מ לרמב"ם.

5. או"ח שכא, יז. מקורות - רמב"ם (פירוש המשנה; הל' שבת כב, יא).

6. פירש רבנו פרחיה ב"ר ניסים על המשנה, חלתית, דרך חולים לשתותו בפושרין, ובחומץ לבריאים (ואז אינו ניכר שעושה לרפואה).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזרה ש"ת
ג' אב תש"פ
מסכת: שבת | פרק: כ' | דף: ק"מ

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תניא: אין שורין את החלתית, לא בחמין, ולא בצונן. רבי יוסי אומר: בחמין אסור, בצונן מותר.

ומתניתין (האוסרת בפורשים, ומשמע בצונן מותר) יחידאה היא (רבי יוסי: והלכה כחכמים).

רב אחא בר יוסף חש ביוקרא דליבא. אתא לקמיה דמר עוקבא. אמר ליה: זיל שתי תלתא תיקלי (משקל שלושה זהובים) חילתתא בתלתא יומי. אזל אישתי חמשא בשבת ומעלי שבת. לצפרא (בבוקר יום השבת) אזל שאל בי מדרשא.

אמרו ליה: **תנא** דבי רב אדא, ואמרי לה **תנא** דבי מר בר רב אדא: שותה אדם קב או קביים ואינו חושש (שגם בלא רפואה משקה הוא). אמר להו: לשתות לא קמיבעיא לי. כי קא מיבעיא לי לשרות?⁷ מאי?

ומסיק משמיה דרב: שורה בצונן (בשבת), ומניח בחמה. ואפילו למאן דאסר (לשרות חילתית בצונן, דהיינו חכמים), הני מילי היכא דלא אישתי כלל (קודם השבת). אבל הכא כיון דאישתי חמשא ומעלי שבתא, אי לא שתי בשבת מיסתכך.⁸

שיטות הראשונים

שריית חילתית: פסק הרמב"ם כחכמים בברייתא, שאסור לשרות בין בפורשין בין בצונן, אלא רק בחומץ. וכן פסק השו"ע.⁹

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכא)

יח. אין שורין את החלתית לא בפורשין ולא בצונן, שדרך לשרותו לרפואה; אבל נותנו לתוך החמץ ומטביל בו פתו. ה"ה שרוי מאתמול, מתר לשתותו בשבת. ואם שתה ממנו יום חמישי ויום ששי וצריך לשתות גם בשבת, מתר, שכן הוא דרך רפואתו לשתותו שלשה ימים זה אחר זה, הילכך מתר לשרותו בצונן ולתן בחמה, מפני שהוא סכנה אם לא ישתה ממנו.

7. צ"ב מה החילוק בין שתיית חילתית שמותרת, לשרייתו שאסורה (ואולי כששותה, פחות ניכר שלרפואה).

8. וא"ת אי מסתכן אפילו בפורשין נמין? י"ל דכיון דסגי ליה בהכי, כל מה דאפשר לשנויי משנינן. ריטב"א.

9. או"ח שכא, יח. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כב, ז).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

הסרת פסולת מברשנים ותבן

(ק"מ א') **משנה:** ואין שורין את הכרשינין (אין מציף עליהם מים לברור פסולתם¹⁰). ולא שפין (משפשים) אותן (ביד להסיר הפסולת. משום בורר). אבל נותן (כרשינים) לתוך הכברה או לתוך הכלכלה (ואע"פ שפעמים שהפסולת נופלת דרך נקבי הכברה, ונמצא מתברר מאיליו).

(המשך **משנה:**) אין כוברין את התבן בכברה, ולא יתנו על גבי מקום גבוה בשביל שירד המוץ¹¹ (המעורב בו). אבל נוטל הוא (תבן) בכברה ונותן לתוך האיבוס (ואע"פ שהמוץ נופל מאיליו, כרבי שמעון דאמר דבר שאינו מתכוין מותר).

שיטות הראשונים

שטיפת פירות: שנינו, אין שורין את הכרשינין, ופירש רש"י, מציף עליהם מים בכלי לברור פסולתן. ולא שפין אותן, פירש רש"י, ביד, להסיר פסולת, דהוה ליה בורר. וכן פסק השו"ע. ולעיל, קי"ד ב', גבי קניבת ירק ביוה"כ, ביארו רמב"ן, רשב"א, ור"ן, דקניבת ירק היינו הדחתו. וחזינן דאין בזה משום בורר. וכן שנינו במשנה, קמ"ה ב', דמליח ישן וקוליים האספנין הדחתן בחמין זוהי גמר מלאכתן, ואסור מדין בישול. אבל בצונן שרי, אף שמסיר המלח שעליו, ואין בזה משום בורר.¹²

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שיט)

ח. אין שורין את הכרשינין (פי' הערוך ויצ"ה בלע"ז). דהינו שמיציף מים עליהם בכלי כדי להסיר הפסולת, ולא שפין אותן בידי כדי להסיר הפסולת דהוה ליה כבורר, אבל נותנן בכברה, אף על פי שנופל הפסולת דרך נקבי הכברה.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכד)

א. אין כוברין התבן בכברה שיפל המוץ לארץ, ולא יניחנו במקום גבוה כדי שירד המוץ; אבל נוטל בכברה ונותן לתוך האיבוס אף על פי שהמוץ נופל מאיליו, מתר כיון שאינו מכון.

10. ורבינו פרחיה ב"ר ניסים פירש: אין שורין כדי שיתרככו לאכילת הבהמה ותתענג בו, ואין אנו מצווין לענג בהמה בשבת.

11. תבן - הוא שעושין מן הקש מחתכין אותו במוריגין ועושה כל זנב השבולת תבן. מוץ - הוא מזקן השבולת העליון ואינו ראוי למאכל וכוברין אותו בכברין שיפול המוץ. רש"י.

12. **ולעניין הלכה,** השו"ע (או"ח שיט"ח) פסק כדברי משנתנו, ופירוש רש"י, וכאמור. וכתב המשנ"ב (ס"ק כט), והוא הדין תפוחי אדמה, וכל כי האי גוונא, לא יתן עליהם מים כדי להסיר האבק והעפר מעליהם. אמנם במקום אחר (שכ"א, ס"ק כא) כתב המשנ"ב דמותר להדיח בשר מהדם שעליו, ואין בזה משום בורר.

ובדין שטיפת פירות, האריכו האחרונים. האגרות משה (או"ח ח"א, סי' קכה) כתב שכיון שאי אפשר ליקח האוכל ודרך אכילה הוא לרחוץ הפסולת, מותר כדי לאכול לאלתר, כמו דמותר לקלוף שומים ובצלים לאכול לאלתר (כדכתב בביה"ל סו"ס שכ"א). ומה שרוחצין העולם פירות, הוא רק ככה"ג כשמביאין הפירות לאוכלם תיכף. וגם ברוב הפעמים רחיצת הפירות הוא רק ליתרון בעלמא, דהרבה בני אדם אוכלין אותם גם בלא רחיצה, ואז ליכא איסור, כמו יין ומים צלולין שיש בהן קצת קיסמין דקין שראויין לשתות בלא"ה, שמותר (ועיי"ש שכאן מותר אף לרמב"ם). וכתב עוד לחלק, דרק ליתנן לתוך כלי שיש בו מים, הוא מעשה בורר, ואסור. אבל ליתן עליהם מים, הוא דרך רחיצה, ולא נאסר בפירות כמו שלא נאסר בכלים. עיי"ש. ובשבט הלוי (ח"א סי' נב) כתב שרק אם אין ממש של פסולת המעכב את האכילה, מותר להדיחן בלי פקפוק. וראה שש"כ (פ"ג, בורר, כב, ובעיקר הערה נז). ומאסף לכל המחנות, ילקוט יוסף (שבת ח"ג, סעי' סז, ס"ק עח).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שפשוף כותונת וסודר מכובסים בשבת

(ק"מ א') מיסתמך ואזיל רב אחא בר יוסף אכתפיה דרב נחמן בר יצחק בר אחתיה. אמר ליה: כי מטינן לבי רב ספרא, עיילנא (הכניסני). כי מטו, עייליה. בעא מיניה: מהו לכסכומי (לשפשף) כיתניתא (כותונת שהתקשתה בכביסה) בשבתא (ומרככה בשפשוף, ואף מתלבנת בכך). לרכוכי כיתניתא קא מיכוין ושפיר דמי, או דילמא לאולודי חיורא קמיכוין ואסיר¹³? אמר ליה: לרכוכי קא מיכוין ושפיר דמי.

כי נפק אתא אמר ליה: מאי בעא מר מיניה? אמר ליה: בעי מיניה מהו לכסכומי כיתניתא בשבתא, ואמר לי שפיר דמי. (והקשה לו) ותבעי ליה למר סודרא? (תירץ לו) סודרא לא קא מיבעיא לי. דבעי מרב הונא, ופשיט לי (שאסור¹⁴).

(ומקשה) ותיפשיט ליה למר מסודרא (לאסור גם שפשוף כותונת)! אמר ליה: התם מיחזי כי אולודי חיורא. הכא לא מיחזי כאולודי חיורא (הסודר בגד עליון, ומקפיד על ליבונו יותר משל כותונת).

(ק"מ ב') אמר רב חסדא: האי כיתניתא (כתונת פשתן), משלפו לדידה מקניא (לשולפה מהקנה ששטחוה עליו לייבוש) - שרי. (לשלוף) קניא ממנה - אסור (שעומד להסקה, ומוקצה). אמר רבא: ואם כלי קיואי הוא (קנה של אורגים, שתורת כלי עליו) - מותר.

שיטות הראשונים

כסכום סודר בשבת: דעת ראב"ד ורמב"ן, שמותר¹⁵. ודעת רמב"ם ורא"ש, שאסור. והרי"ף השמיט דין כסכום הסודר. והשו"ע¹⁶ פסק כרמב"ם ורא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שב)

ה. חלוק ל'אחר כביסה הוא מתקשה ומשפשפים אותו בידים לרפכו, מתר לעשותו בשבת שאינו מתפנן אלא לרפכו. אבל סודר אסור, מפני שמתפנן לצחצחו והוי כמלבן.
הגה: וכובעים ושאָר כלי פשתן דינן כסודר (בית יוסף בשם ש"ל).

13. הספק אינו בכוונתו, שא"כ נשאל את פיו. אלא כשעושה כזה מעשה, מה נקרא עיקר המעשה, שתהא התוצאה האחרת נחשבת כטפלה ומשנית. ריטב"א.

14. ועיין מגיד משנה (הל' שבת כביז) שכתב שכן מוכח בגמרא בהמשך לפי גירסת רש"י. וכתב עוד שיש ספרים הגורסים בפירוש "ופשיט לי לאיסורא". וכן גירסת הרא"ש. והרשב"א הביא שתי הגירסאות, עיי"ש. וראה להלן מחלוקת ראשונים במסקנת הגמרא (והמתירים, בהכרח לא גרסו "לאיסורא").

15. הרמב"ן גרס: **הכא** מיחזי כי אולידי חיורי, **הכא** לא מיחזי כי אולידי חיורי. וזה לשונו: רש"י ז"ל פירש שהסודר אסור דאולודי חיורא הוא, ואם כן תימה הוא למה לא כתבה רבינו הגדול ז"ל! ונראה שהוא מפרש דרב הונא פשט ליה בסודרא **להיתירא**, ואפילו הכי קס"ד דכיתנא אסור. ושרא ליה ר"ח אפילו בכיתנא. ולישנא דגמרא דייק כדקאמרינן ותפשוט ליה למר מסודרא, ואלו הוה רב הונא אסר בסודרא, כיון דרב חסדא שרא בכיתנא לא הוה אמר ותפשוט ליה אלא מקשי קשו פשטי אהדדי! עכ"ל.

16. או"ח שבה. מקורות - רמב"ם וראב"ד (הל' שבת כביז). רי"ף (נח א בדפיו). רא"ש (סי' ט).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

טלטול כישתא דירקא ותליא של בשר ודגים

(ק"מ ב') אמר רב חסדא: האי כישתא דירקא (אגודת ירק), אי חזיא למאכל בהמה - שרי לטלטולי. ואי לא - אסיר.

אמר רב חייא בר אשי אמר רב: האי תליא דבישרא (בשר מליח התלוי לייבשו) - שרי לטלטולי (שכן נאכל חי באומצא). דכוורי - אסיר (שאינן דגים נאכלים חיים).

שיטות הראשונים

טלטול תליא של דגים: הרא"ש פירש, עץ שתולין בו בשר¹⁷. וכתבו הר"ף ורא"ש שמה שאסר רב לטלטל תליא דכוורי, דכיוון שריחו מאוס, מסיח דעתו ממנו, והוא ליה מוקצה מחמת מיאוס. ורב שאסר, לטעמו שסובר כרבי יהודה. אבל לר"ש לית ליה מוקצה מחמת מיאוס, והלכה כרבי שמעון. והרמב"ם פסק כרב שאסור לטלטל תליא דכוורי. וסובר שגם לרבי שמעון דלית ליה מוקצה מחמת מיאוס, אסור¹⁸. והשו"ע¹⁹ פסק כר"ף ורא"ש.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שי)

א. עץ שתולין בו דגים, אף על פי שהוא מאוס, מתיר לטלטלו דקמא לן במוקצה מחמת מאוס כרבי שמעון, דשרי.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שח)

טז. חלוק שפכסו אותו ותחבו בו קנה לתלות בו ליבשו יכול לשמטו מעל הקנה; אבל לקח הקנה מתוכו, אסור לפי שאינו כלי. ואם תחבו בו כלי, מתיר לטלו מתוכו אפלו הוא מלאכתו לאסור...

טיפול במאכל ובפסולת שלפני הבהמה

(ק"מ ב') משנה: גורפין מלפני הפטם (שור שמפטמים אותו, גורפים אבוס שלפניו בשבת לתת לתוכו התבן והשעורים, ולא יתערב בהם עפרורית ויקוץ במאכלו). ומסלקין לצדדין (התבן שלפניו כשהוא רב) מפני הרעי (שלא ידרסנו ברעי). דברי רבי דוסא. וחכמים אוסרין (בשני הדינים).

אמר רב חסדא: מחלוקת באיבוס של כלי (וגזרו רבנן אטו קרקע). אבל באיבוס של קרקע, דברי הכל אסור (משום

17. ורש"י פירש שהוא בשר מליח התלוי לייבשו. ומלא החבל קרי תליא. וכתב הב"ח (או"ח שיא) דקשה לפירושו, דהא דג מליח שרי אף לרבי יהודה, כדאיתא בפרק מפנין (קכ"ח א') כמו שפירש רש"י, משום דנאכל חי על ידי מלחו, כל שכן כשתלו אותו לייבש דנאכל חי על ידי היבוש והמלח! ונראה דמשום קושיא זו פירש הרא"ש תליא דבישרא עץ שתולין בו בשר, ובשל דג הוא מסריח, ומוקצה מחמת מיאוס אסור לרבי יהודה. עיי"ש עוד באורך.

18. ונראה שדימה הרמב"ם דג לגרוגרות וצימוקים בעת שמייבשים אותם, שמודה ר"ש באיסור טלטולו, הואיל ומסריחות בינתיים. וזה לשון הרמב"ם (הל' שבת כו"ד): "... שאין שם אכל שהוא מקצה בשבת כלל, אלא הכל מוכן הוא, חוץ מגרוגרות וצימוקים שפמקצה בזמן שמייבשין אותן; הואיל ומסריחות בנתיים, ואינן ראויין לאכילה - הרי הן אסורין בשבת משום מקצה." כן ביאר רבנו פרחיה ב"ר ניסים דברי הרמב"ם. הובא ביד פשוטה. וראה ב"ח (שיא).

19. או"ח שיא. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כו"ט). רי"ף (נח א בדפיו). רא"ש (סי' ט).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזהש"ת
ג' אב תש"פ
מסכת: שבת | פרק: כ' | דף: ק"מ

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

חשש להשוואת גומות).

(המשך משנה): נוטלין (שעורים ותבן) מלפני בהמה זו, ונותנין לפני בהמה זו בשבת (ולא אומרים טלטול של דבר שאינו ראוי הוא, אלא ודאי ראוי הוא, שאין בהמה קצה במאכל שניטל מלפני חברתה).

מסיק אב"י: מקמי חמרא לקמי תורא שקלינן, מקמי תורא לקמי חמרא לא שקלינן (שחמור אינו מטיל ריו למאכלו, ואין מה שלפניו נמאס. משא"כ שור).

שיטות הראשונים

גריפת אבוס וסילוק התבן: פסק רמב"ם כחכמים האוסרים לגרוף מאכל מלפני הפטם, ולסלק לצדדין מפני הרעי, גזירה שמא ישווה גומות. וכן פסק השו"ע²⁰.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכד)

יד. נוטלים מאכל מלפני חמור ונותנים לפני שור, אבל אין נוטלים מלפני שור לתן לפני חמור, מפני שנמאס ברירי השור ואינו ראוי עוד לחמור. **הגה:** ויש מחמירין גם כן בשאר מיני בהמות לקח מלפני אחת ולתן לפני אחרת שאינה מינה (מרדכי פ' תולין וסמ"ג וספר התרומה).
טו. אסור לגרוף האבוס לפני שור של פטם, אפלו אבוס של כלי, גזרה אטו של קרקע דאיתי לאשוויי גומות; ואסור גם כן לסלק התבן מלפניו לצדדין.

20. או"ח שכד, טו. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כו, ט).